תנ״ך · אחרונים · מנחת שי · נביאים

מנחת שי על מלכים א

רבי ידידיה שלמה רפאל נורצי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מנחת שי על מלכים א

רבי ידידיה שלמה רפאל נורצי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מנחת-שי-על-מלכים-א/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 7
פסוק א 7
פסוק י 7
פסוק יא 7
פסוק יג 7
פסוק יח 7
פסוק יט 7
פסוק כ 7
פסוק כז 7
פסוק לא 8
פסוק לג 8
פסוק לז 8
פסוק לח 8
פסוק מב 8
פסוק מז 9
פרק ב 9
פסוק ג 9
פסוק כ 9
פסוק כד 9
פסוק כז 9
פסוק לו 9
פרק ג 9
פסוק טו 9
פסוק כ 9
פרק ד 9
פסוק ז 9
פסוק ט 10
פסוק יב 10
פסוק טו 10
פרק ה 10
פסוק ד 10
פסוק יא 10
פסוק טו 10
פסוק יז 10
פסוק כ 10
פסוק כה 10
פסוק כח 10
פרק ו 11
פסוק ד 11
פסוק ה 11
פסוק ו 11
פסוק טז 11
פסוק כא 11
פסוק כד 11
פסוק לה 11
פסוק לו 11
פסוק לח 11
פרק ז 11
פסוק ב 11
פסוק ג 12
פסוק ה 12
פסוק ו 12
פסוק יב 12
פסוק טז 12
פסוק יח 12
פסוק יט 12
פסוק כ 12
פסוק כא 12
פסוק כב 12
פסוק כג 12
פסוק כח 13
פסוק כט 13

פסוק לו 13
פסוק לז 13
פסוק מא 13
פסוק מב 13
פסוק מה 13
פסוק מו 13
פסוק מז 14
פסוק מט 14
פסוק נ 14
פסוק נא 14
פרק ח 14
פסוק א 14
פסוק ז 14
פסוק טו 14
פסוק כג 15
פסוק כו 15
פסוק כז 15
פסוק לא 15
פסוק לג 15
פסוק מח 15
פסוק מט 15
פסוק נב 15
פסוק נג 15
פסוק סד 15
פסוק סו 15
פרק ט 15
פסוק ח 15
פסוק ט 16
פסוק יא 16
פסוק יח 16
פסוק כב 16
פסוק כד 16
פסוק כה 16
פסוק כו 16
פרק י 16
פסוק ב 16
פסוק ג 17
פסוק ה 17
פסוק ט 17
פסוק י 17
פסוק יד 17
פסוק כא 17
פסוק כה 17
פרק יא 17
פסוק א 17
פסוק ב 18
פסוק ג 18
פסוק ה 18
פסוק יד 18
פסוק יז 18
פסוק כח 18
פסוק לג 18
פסוק לו 18
פסוק לז 18
פסוק לח 18
פסוק לט 19
פרק יב 19
פסוק א 19
פסוק ב 19
פסוק ג 19
פסוק י 19
פסוק יא 19
פסוק יב 20
פסוק טו 20

פסוק טז 20
פסוק כא 20
פסוק כד 20
פסוק לא 20
פסוק לב 21
פסוק לג 21
פרק יג 21
פסוק א 21
פסוק ב 21
פסוק ד 21
פסוק ז 21
פסוק יב 21
פסוק יז 21
פסוק כ 21
פסוק כא 22
פסוק לג 22
פרק יד 22
פסוק ב 22
פסוק ה 22
פסוק ו 22
פסוק יב 22
פסוק כא 22
פסוק כב 22
פסוק כה 22
פרק טו 22
פסוק טו 22
פסוק טז 22
פסוק יח 22
פסוק יט 23
פסוק כ 23
פסוק כא 23
פסוק כז 23
פסוק כט 23
פסוק לא 23
פרק טז 23
פסוק א 23
פסוק ט 23
פסוק יא 24
פסוק יב 24
פסוק כד 24
פסוק כו 24
פסוק כז 24
פסוק לא 24
פסוק לד 24
פרק יז 24
פסוק ו 24
פסוק ז 24
פסוק ט 25
פסוק יא 25
פסוק יב 25
פסוק יג 25
פסוק יד 25
פסוק טו 25
פסוק יז 25
פרק יח 25
פסוק א 25
פסוק ה 25
פסוק ו 26
פסוק יב 26
פסוק כו 26
פסוק כז 26
פסוק לא 26
פסוק לד 26
פסוק לו 26

פסוק מ 26
פסוק מב 26
פסוק מד 27
פרק יט 27
פסוק ד 27
פסוק ו 27
פסוק טו 27
פסוק יח 27
פסוק כ 27
פסוק כא 27
פרק כ 27
פסוק ג 27
פסוק י 28
פסוק יח 28
פסוק כ 28
פסוק כג 28
פסוק כה 28
פסוק כז 28
פסוק כט 28
פסוק לא 28
פסוק לג 28
פסוק לח 28
פסוק מא 28
פסוק מג 29
פרק כא 29
פסוק ח 29
פסוק י 29
פסוק כא 29
פסוק כט 29
פרק כב 29
פסוק ו 29
פסוק ז 29
פסוק יא 29
פסוק יג 29
פסוק טז 30
פסוק יז 30
פסוק כד 30
פסוק ל 30
פסוק לד 30
פסוק מג 30
פסוק מד 30
פסוק מט 30

פרק א

פסוק א
ולא יחם לו. כל האומר יחם בצירי היו"ד אינו אלא טועה שבכל ספרים כ"י מדוייקים ודפוסים ישנים בחירק וכן נראה בבירור ממה שכתב רד"ק בפירוש ובספר מכלול דף קכ"ד ועיין עוד מ"ש באיוב ג' על פסוק על יחד:

פסוק י
ואת נתן הנביא. הוא"ו בגעיא בס"ס וכן ואת הגבורים:

פסוק יא
הלוא שמעת. מלא וא"ו כי הוא אחד מן י"ז מלא בסיפרא וסימן נמסר בהאי סיפרא סוף סימן כ"ב:
ואדנינו דוד לא ידע. בהנעת האל"ף הואו א' מן השבעה מפקים אל"ף בלישנא וסימן נמסר במ"ג סדר וישב ובתילים סימן קל"ו כמ"ש בתילים סי' קל"ה:

פסוק יג
הלא אתה אדני. חסר וא"ו שאינו במנין המלאים:

פסוק יח
ועתה אדני המלך לא ידעת. בס"א ישן מצאתי כתוב ואתה וכת"י ואת רבוני מלכא. אבל רד"ק כתב רבים טעו בזאת המלה וכתבו ואתה באל"ף לפי שהוא קרוב לענין אבל ברור הוא אצלנו כי הוא ועתה בעי"ן מפי ספרים מדוייקים ומפי המסורת עכ"ל ובמקרא גדולה כתוב עליו ועתה ג' סבירין אתה וקרינן עתה ומטעים ביה וכן במקרא ישנה מטוליטולא נכתב בגליון בהללי של ליון ועתה:

פסוק יט
ויזבח שור ומריא וצאן. מלת ומריא הוא"ו במאריך בס"ס וכן ויזבח שור ומריא וצאן דלקמן וכן כתב הבלמשי. ובגליון אחר מטוליטולא כתוב עליו פליגת שור ומריא:

פסוק כ
ואתה אדוני המלך עיני כל ישראל עליך. כאן תרגם יונתן וכען. ורד"ק כתב זהו ואתה באל"ף וטועין בו בעי"ן לפי שהענין יותר קרוב:

פסוק כז
ולא הודעת את עבדיך. עבדך ק':

פסוק לא

ותקד בת שבע אפים ארץ. חד מן ה' דסבירין ארצה וסימנם במסורת:

פסוק לג

ויאמר המלך להם קחו עמכם וגו'. דבר חדש ראיתי בספר א' כ"י שכתבו ויאמר להם המלך ומאן דחזי סבר מעותא הוא ולא היא אלא תליא באשלא רברבא ממסרה רבתא (או' הא') גבי סימן ויאמר להם דוק ותשכח וסימנא מילתא היא (עיין היטב במס"ר וצ"ע דמשמע מהמס' דלא קאי רק על ויאמר להם ולא אליהם ותו ל"מ) והכי נמי גרסי' בע"י דהוריות בשני מקומות ותמיהא לי טובא. ובילקוט פרשת כי תשא וס"א גרסינן ויאמר המלך אל בניהו. ובילקוט מלכים וס"א גרסינן ויאמר המלך אלהים וכלם משובשים. אבל בתוספתא סוף הוריות שפיר כתיב ויאמר המלך להם:

והורדתם אתו אל גחון. במקצת ספרים כתיב על וקרי אל. ואין נראה כן מהמפרשים וכן אמרו בהוריות פ' כהן משיח ובירושלמי דשקלים פ' שלש עשרה שופרות אין מושחין את המלכים אלא על המעין כדי שתמשך מלכותן שנאמר והורדתם אותו אל גחון ובעל כלי יקר כתב נ"ל שדרשו קרי אל וכתיב על שהכוונה המשיחה תהיה על גיחון כלשון אין מושחין את המלכים אלא על המים והטעם כדי שתתדמה המשך מלכותם אל המים וזהו הקש אל גיחון שיתדמה אל גיחון שתמשך מלכותו ובמה שאומר בפסוק וירד צדוק הכהן וגו' ותרחב לך זה יותר כי שם לא כתיב אלא על גיחון עכ"ל. אחרי כן האיר ה' את עיני ומצאתי הכרע לדבר ממסורת הגדולה שזה כתיב וקרי אל. שבאלפ"א בית"א מן חד חד. חד אל וחד על נמנה בתוכם אל גחון ויאמר המלך להם קחו עמכם. על גיחון. וירד צדוק הכהן ונתן:

פסוק לז

כן יהי עם שלמה. יהיה קרי:

מכסא. במקצת ספרים מדוייקים מכסא בזקף גדול:

פסוק לח

על גחון. חסר יו"ד והוא חד מן ג' חסרים יו"ד על פי המסורת ושלשתם במשיחת שלמה ועיין מסורת הברית הגדול סימן תתרכ"ה:

פסוק מב

איש חיל אתה. במקצת ספרים כ"י מלרע אך בספרי ספרד מדוייקים כתובי יד וכל ספרי הדפוס מלעיל וכן נזכר במסורת (מערכת אות הא' ערך אתה) עם אותם שהם בטעם מלעיל:

פסוק מז
דוד לאמר ייטב. בספרים מדוייקים כ"י ודפוסים ישנים בשני יודי"ן בראש המלה והטי"ת בציריובלא יו"ד בין טית לבית:
אלהיך. אלהים ק':

פרק ב

פסוק ג
ומשפטיו ועדותיו. נראית בו הוא"ו בקריאה והוא חד מן ה' מפקין וא"ו בלישנא:

פסוק כ
ותאמר שאלה אחת וגו' אל תשב את פני. מלת תשב מלעיל והשי"ן בסגול ע"פ המסורת. ובס"א כ"י בצירי ומלרע. ובעל יחיד במיעוטו:

פסוק כד
ויושבני. ויושבני ק' והבי"ת בפת"ח במקום צירי:

פסוק כז
בשלה. בדפוס ישן וספרים כ"י מדוייקים חסר יו"ד:

פסוק לו
בנה לך. הבי"ת בגעיא:

פרק ג

פסוק טו
ויקץ שלמה והנה חלום וגו' לפני ארון ברית ה'. במקצת ספרים כ"י ודפוסים ישנים כתוב בשם של אדנות וכן מצאתי במ"ג שנחשב זה עם קל"ד שמות הכתובים בא' דל"ת וראיתי ג"כ לחכם לונזאנו שכתב כן במקרא שלו:

פסוק כ
ואמתך ישנה. בחלופי המקרא שבין א"י לבני בבל כתוב ישינה מלא לבני א"י ובני בבל ישנה חסר וקשה כי בכל הספרים חסר ובמסורת ישנה ב' אידך אני ישנה ולבי ער:

פרק ד

פסוק ז
על אחד. האחד קרי:

פסוק ט
בן דקר במקץ. ברוב הספרים המ"ס קמוצה והקו"ף פתוחה ובמדוייקים כ"י ודפוסים ישנים מלעיל הטעם במ"ס:

פסוק יב
תענך ומגדו. בס"ס הע' בשו"א לבדו כמ"ש ביהושע י"ב:
אשר אצל צרחנה. במקצת ספרים הצד"י במאריך ומקצתן בפתח ועיין מ"ש ביהושע ג':

פסוק טו
בשמת. בכמה ספרים הבי"ת בלא מאריך:

פרק ה

פסוק ד
ושלום היה לו. בספרים מדוייקים מלעיל:

פסוק יא
ויהי שמו. ברוב ספרים מדוייקים המאריך בוא"ו לא בה"א ובמקף בין שתי המלות:

פסוק טו
וישלח חירם מלך צור. י' מלא בלישנא וסימן נסדר ביחזקאל כ"ו במ"ג ופליגא אאגדתא דב"ר סוף פ' ס"א וילמדנו פ' וארא:

פסוק יז
רגלנו. רגלי ק':

פסוק כ
ושכר עבדיך אתן. ובטלים הן במיעוטן:
תאמר. ב' וחברו אמריה תאמר משלי א':
כצדנים. במקצת מדוייקים מלא ב' יודי"ן אבל לפי מה שכתבתי בשופטים י"ח חסר יו"ד קדמאה:

פסוק כה
מכלת. משפט המלה מאכולת ונבלעה האל"ף בדגש רד"ק בפירוש ומכלול דף קי"ג:

פסוק כח
שניים חדשים. במקצת ספרים כ"י ישנים בוא"ו ושבוש הוא וכן כתב רד"ק שהוא כמו ושנים:
ואדנירם. אין בדל"ת מאריך בכ"י:

פרק ו

פסוק ד
שקפים. הפ"א רפויה:

פסוק ה
יצוע. יציע ק':

פסוק ו
היצוע. היציע קרי:

פסוק טז
מירכותי. מירכתי קרי:

ויבן לו מבית לדביר. במדוייקים מלא יו"ד וכן הוא לפי המסורה האומרת לדביר ב' א' מלא וא' חסר וסימן ומחשבון עד רמת וגו' עד גבול לדבר (יהושע י"ג:כ"ו) ודין. קדמאה חסר:

פסוק כא
ברתיקות. ברתוקות קרי:

פסוק כד
מקצות כנפיו. בספרים מדוייקים אין דגש בקו"ף:

פסוק לה
המחקה. המ"ם בדגש בכמה ספרים מדוייקים ומקצתן המחקה:

פסוק לו
כרתת. פליגי ביה ספרי אם חסר הוא או מלא וכן לקמן בסימן ז':

פסוק לח
כלה הבית. יש ספרים שהכ"ף בחירק ועל פי הרוב בקמץ:

משפטו. משפטיו קרי:

פרק ז

פסוק ב
ארזים על העמודים. בספרים מדוייקים מלא וא"ו וכן ראוי כפי המסורת שאינו ממנין הי"א חסרים. ובסדר ויקהל נמסר סימנה במ"ג:

פסוק ג
על הצלעת. הספרים מתחלפים במקצתן חסר וא"ו ובמקצתן מלא וא"ו:
אשר על העמודים. גם זה מלא וא"ו על פי המסורת והספרים המדוייקים:

פסוק ה
והמזוזות. חילופים רבים יש בספרים אמנם כפי המסורת דפרשת בא משפטו להיות מלא וא"ו קדמאה וחסר וא"ו בתראה:

פסוק ו
ועמדים ועב על פניהם. זהו אחד מן י"א חסרים:

פסוק יב
וטור כרתת ארזים. מתחלפים כרתות מלא וא"ו:

פסוק טז
ושתי כתרת. במדוייקים חסר וא"ו גם אחר הרי"ש במסורת כמ"ש בדברי הימים ב' ו':

פסוק יח
ויעש את העמודים וגו' לכסות את הכתרת אשר על ראש הרמנים. במקצת ספרים כ"י כתוב אשר על ראש העמודים אבל בשאר ספרים כתוב הרמנים וגם רד"ק כתב יש ספרים שכתב בהם אשר על ראש העמודים וטעות הוא כי המסרה אומרת ראש הרמנים לית כותיה הנה כי זה לבדו ראש הרמנים והשאר ראש העמודים:

פסוק יט
וכתרת אשר על ראש העמודים מעשה שושן באולם. בשורק ופתח וכן על שושן עדות במסורת ב' פתחין וכל שושן הבירה כותיה:

פסוק כ
אשר לעבר שבכה. השבכה קרי:
מאתים טרים סביב. כל טורים שבמקרא מלא וא"ו חוץ מזה שהוא חסר. מסורת פ' תצוה:

פסוק כא
ויקם את העמדים. חד מן י"א חסרים וא"ו במסורת וכן הוא בספרים מדוייקים:

פסוק כב
ועל ראש העמודים מעשה שושן. וכן פרח שושן שבסמוך שניהם בחולם ובקמץ שרשים שרש שש ומסורה:

פסוק כג
וקוה. וקו ק':

פסוק כח
מסגרת להם ומסגרת. שניהם חסרים וא"ו על פי המסורת וכן מצאתים בספרים מדוייקים:

פסוק כט
בין השלבים. בלא מאריך בה"א בס"ס ובמקצת ספרים כ"י השי"ן בדגש ובספרים אחרים רפה וכן חביריו שבענין:
ליות מעשה מורד. אין ביו"ד דגש וכן חביריו שבענין:

פסוק לו
ומסגרתיה כרובים. מגרתיה קרי בלא וא"ו בראש התיבה והוא חד מן י"א דכתיבין וא"ו בריש תיבותא ולא קריין וסימן במסרא רבתא אות וא"ו:

פסוק לז
מדה אחת קצב אחד. בספר אחד כתיבת יד מצאתי כתוב וקצב עם וא"ו ובכל שאר הספרים בלא וא"ו ובמקצת דפוסים אחרונים הקו"ף בצירי ובשרשים כתב שהוא בשש נקודות בכל הספרים:
לכלהנה. כן הוא לבן אשר:

פסוק מא
וגלת הכתרת. במסורת יהושע ט"ו נמסר ז' חסרי' וחד מנהון עמדים שנים קדמאה דפסוק וכן נמסר במ"ג:
את שתי גלות. בפסוק הנ"ל מלא וא"ו כפי המסורת דלעיל:

פסוק מב
האחת לכסות את שתי גלות. מלא וא"ו כפי המסורת דלעיל. (אמר הצעיר המגיה לא יכולתי להתאפק מלהודיע שטעות נפל בדפוס שהניחו על פני העמודים חסר וא"ו והלא לא נמנה זה עם י"א חסרים שנמסרו סימנם במ"ג פרשת ויקהל כמ"ש המחבר לעיל סימן זה ע"כ):

פסוק מה
ואת הסירות. ברוב ספרים מדוייקים מלא דמלא:
האהל. האלה קרי:

פסוק מו
בין סכות ובין צרתן. במקצת ספרים צרתן הצד"י במאריך ועיין במ"ש ביהושע ג':

פסוק מז
לא נחקר. החי"ת בשו"א לבדו:

פסוק מט
וחמש משמאול. בכמה ספרים מלא אל"ף וא"ו:

פסוק נ
והמזמרות. ברוב ספרים הה"א במאריי"ך והמ"ס ראשונה רפה:
הקדשים לדלתי הבית. הקו"ף בחט"ף קמץ ברוב מדוייקים:
להיכל זהב. כתב רד"ק להיכל בלא וא"ו והספרים שכתוב בהם וא"ו טעות הוא:

פסוק נא
דוד אביו את הכסף. כן כתיב את בלא וא"ו:

פרק ח

פסוק א
את כל ראשי המטות. חזינא לקמאי דמספקא להו בהאי תיבותא היכי כתיבא והן ולאו ורפיא בידייהו וליכא למפשט מנוסחי עתיקי דאיכא מאן דכתב ואת בוא"ו ובתר הכי אוסיף וא"ו ובסיפרי דדפוסא נמי איכא פלוגתא בחדתי כתוב ואת בוא"ו בקרא ובתרגום ובעתיקי כתיבאת בלא וא"ו והכי הוי תרגומא דילהון. ובס"ד אשכחנא בירורא דהאי מילתא במסרא רבתא דמסרא י"ט פסוקי בסיפרא דמלכים דכתיב בהו את. את. את. את. ודין חד מנייהו חזינא נמי לבעל א"ת דכתב בספריה הכי גרסינן את:
להעלות. כן הוא בס"ס:

פסוק ז
כי הכרובים. מתחלפים הספרים וע"פ המסורת מלא וא"ו שאין זה במספר החסרים בפרשת תרומה ואולם חברו שבפסוק הוא א' מן החסרים. (א"ה ויארכו פליגי ביה ספרי אי חסיר אי יתיר וע"פ המסורה דד"ה ב' ה' דין ראוי להיות חסיר):

פסוק טו
אשר דבר בפיו. במקצת דפוסים הבי"ת בצירי וטעות הוא שהמסרה אומרת כל דבר בסגול בר מן אס"ף שהם בצירי ואחד בסגול הנה החיה ה' אותי כאשר דבר (יהושע י"ד) וכן כתב במכלול דף ע"ד ובלוית חן פ' כ"א מהשער השלישי וכן הוא בסגול בנוסחא כ"י וברוב ספרי הדפוס:

פסוק כג
הברית והחסד. בספרי ספרד הוא"ו בגעיא:

פסוק כו
דבריך. דברך קרי:

פסוק כז
יכלכלוך. ברובא דסיפרי דיקי מלא וא"ו כתיב וכן חברו דדברי הימים:

פסוק לא
מזבחך. כ"כ בס"ס והבי"ת בפת"ח:

פסוק לג
בהנגף. הבית בגעיא:

פסוק מח
שבו. ד' בטעם מלרע וסימן מסרתא בדברי הימים ב' כ"ה:
אשר בנית. בניתי קרי:

פסוק מט
ושמעת השמים מכון שבתך. בס"ס התי"ו בסגול וכן בדפוס ישן:

פסוק נב
בכל קראם. הקו"ף בקמץ לבד והוא חטוף:

פסוק נג
לך לנחלה. כן כתב בספרי ספרד בגעיא:

פסוק סד
חלבי השלמים. הבי"ת רפה כן חברו שבפסוק:

פסוק סו
ויברכו. הרי"ש בשוא כמנהגנו:
שמחים וטובי לב. בכל ספרים כ"י ודפוסים ישנים מלעיל ודפוסים אחרונים מלרע ולא טוב הדבר וחברו דד"ה מלעיל בכל הספרים:

פרק ט

פסוק ח
לארץ הזאת. בטפחא לבד והגלגל טעות:

פסוק ט
ויחזקו. בכל ספרים המדוייקים חסר יו"ד וכן הוא ע"פ המסורת בפרשת וירא ואף ע"פ שראיתי איזה גמגום במסורה זו אין חולק בזה:
וישתחו. וישתחוו קרי:

פסוק יא
ובזהב לכל חפצו. ה' דמטעין בהון דסבירין כל וקריין לכל מסורת סוף פרשת תרומה:

פסוק יח
תמר. תדמר קרי ועיין מ"ש (בדניאל ב') על הזמנתון ובב"ר פרשת כ"ו וירש זרעך את שער שונאיו ר' אומר זו תרמוד אשריו כל מי שרואה במפלתה של תרמוד שהיתה שותפת בשני תרבנות וכו' והכי איתא באיכה רבתי פסוק בלע ה'. וירושלמי פ' ד' דתענית ובסוף פ"ק דיבמות אין מקבלין גרים מן התרמודים וכו' ותו אמרינן התם עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חריב תרמוד. וכתב רש"י בד"ה ב' ח' דבמלכים כתיב את תמר ותרמוד קרינן וזהו ששנינו ביבמות אין מקבלים גרים מן התרמודים ובב"ר פרשת עקידה מפרש שעזרו לשונאיהם של ישראל ולפי שהמירו אלמם ונתחלפו לרעה בסוף על כן נכתב במלכים תמר לשון תמורה שהיה להם לעשות לישראל חסד שעשה עמהם שלמה שבנה להם כרך תרמוד ומשום שלמה לא נכתב כאן הוא בנה כרך דמרדו בו וקלקלו בו על כן כתב תדמור ולא תמר ועיין יפה תואר בב"ר שם סימן י"ט ומ"ש סוף פרשת וירא בפסוק וירש זרעך את שער אויביו:

פסוק כב
ושלישיו. ברוב המדוייקים מלא יו"ד:

פסוק כד
אשר בנה לה. הבי"ת במאריך ובמקף בספרים כ"י ובדפוסים ישנים בגלגל:

פסוק כה
ומקטיר אתו. במקצת ספרים כתוב אתו וטעות הוא:

פסוק כו
אשר את אלות. בספרים מדוייקים חסר יו"ד ומלא וא"ו כתיב ונמסר עליו לית וכתיב כן:

פרק י

פסוק ב
ותבא ירושלמה. ה' ד' מנהון חסרים יו"ד וסימן נמסר במ"ג (ישעיה ריש סימן ל"ג):

ותבא אל שלמה. בדפוס ישן כתיב אל המלך שלמה ושיבוש הוא:

פסוק ג
ויגד לה שלמה. הגימ"ל בסגול לא בצירי כמו שהוא במקצת דפוסים חדשים:

פסוק ה
משרתו. משרתיו קרי:

פסוק ט
וישימך מלך. במקצת ספרים חסר יו"ד וברובן מלא:

פסוק י
אשר נתנה מלכת שבא. המ"ס במאריך כחבריו שבענין:

פסוק יד
שש מאות ששים. בחילופי ב"א וב"נ שבדפוס וכ"י השי"ן בסגול לב"א וחוששני לטעות כי בכל ספרי הדפוס וכ"י השי"ן בצירי וכ"כ המדקדקים של נקבות שש בצירי וסמוך למלה שעירא או מלעיל בסגול כמו שש הנה:

פסוק כא
לא נחשב. אין מאריך בנו"ן:

פסוק כה
והמה מביאים. סימן מלכים והמה מביאים. ד"ה והם מביאים. וחד פסוק סימן המה ישאו את המשכן וגו' והם ישרתהו:
והמה מביאים. יש מחלוקת בספרים במילוי או חיסור יו"ד קדמאה וממסורת ירמיה סוף סימן י"ז נראה שהוא מלא שלא נמנה זה עם מלין דחסרין יו"ד בלישנא דביאה:

פרק יא

פסוק א
מואביות עמניות אדמית צדנית חתית. בחמש תיבות הללו רבו החילופים בספרים אם חסרים וא"ו בתר יו"ד או מלאים ובנוסחא כ"י נמסר על כל א' וא' לית חסר ואולם ברוב ספרים מדוייקים שתי תיבות הראשונות מלאים ושלש אחרונות חסרים ומלת מואביות מלא גם וא"ו קדמאה כי לא נמנה עם החסרים וא"ו בלישנא במסורת פרשת דברים ובריש רות ובמכלול דף רי"ד כתב שמ"ס עמניות בח"ק וכן הוא בספרים מדוייקים לא בקמץ לבד או בחולם כמו שנמצא במקצת דפוסים:

פסוק ב
דבק. בס"א כ"י הבי"ת בקמץ וכ"כ ר' יונה בס' הרקמה עם הזרים שבאו קמץ שלא בהפס' וכתב עליו רד"ק במכלול שקל פעל ולא מצאתיו וכן בכל הספרים המדוייקים כי אם במקצתם:

פסוק ג
ופלגשים. במקצת ספרים מלא דמלא ובמקצתם חסר יו"ד קדמאה:

פסוק ה
אלהי צדנים. בכל הספרים חסר יו"ד קדמאה וכן נכון לפי מה שכתבתי בשופטים י"ח:

פסוק יד
ויקם ה' שטן. במקצת דפוסים יש פסיק בין השם לשטן ונכון היה הדבר שלא יהא נראה כחוזר למעלה אבל בספרים ישנים איננו גם אל בפסיקתא דנביאים:

פסוק יז
ויברח אדד. באל"ף ובשני דלתי"ן והאחרים בה"א רד"ק:

פסוק כח
ויפקד אתו לכל בסל בית יוסף. כתב רד יונה עם בנין הקל ויפקד אתו מבנין הפעיל והמסורת עליו ב' ויפקד עליהם את גדליהו (מלכים ה' כ"ה) ודין:

פסוק לג
צדנין. ליית כתיב כן בנון וברוב ספרים חסר יו"ד קדמאה וכן נכון כמ"ש (בשופטים י"ח):

פסוק לו
לדויד עבדי. בספרים מדוייקים כ"י לדויד הדל"ת במאריך וצ"ע בחילופים כי משם נראה שזהו דעת ב"נ:

פסוק לז
ואתך אקח. במקצת ספרים כ"י נמסר עליו לית זקף פתח וצריך לעיין מ"ש בס"ד (בישעיה מ') על נקם אקח:

פסוק לח
אצוך. הכ"ף רפה וכן במסור' אצוך ג'. שנים דגשים ואחד רפה. אתה תדבר את כל (שמות ז' ב'). ואתה תאזור מתניך (ירמיה א' י"ז). והיה אם תשמע. בתראה רפי:
לשמור חקותי. במקצת ספרים מדוייקים מלא וא"ו וכן נכון ע"פ המסורה דפרשת תולדת יצחק וירמיה סימן מ"ד:

פסוק לט
ואענה. האל"ף נחה כ"כ רד"ק בכל חיבוריו:

פרק יב

פסוק א
כי שכם בא כל ישראל. מה שתרגם יונתן ארי לשכם אתו כל ישראל פירושא הוא ועיין מ"ש (ביחזקאל סימן כ"ג):

פסוק ב
אשר ברח מפני המלך שלמה. במקצת ספרים כ"י וגם בדפוסים אחרונים כתוב שלמה המלך ובספרי הדפוס ראשונים וגם במקצת ספרים כ"י מדוייקים כתוב המלך שלמה וכת"י וכן הוא במאיר נתיב:

פסוק ג
ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל. ויבא קרי ובהרבה מספרי הדפוס כתיב ויבאו ואין זכר כלל מהקרי וטעות גמור הוא שזהו א' מן י"א מלין דכתיב וא"ו בסוף תיבותא ולא קריין כמו שנמסר על פסוק זה במסורה ומפני שראיתי במסרה זו איזה טעיות הריני מבררן שלא להנייה מקום לבאים אחרינו לטעות טעות. האחד הוא כי בסימן הנזכר נמנה ויאמרו איש ישראל אל גדעון משל בנו (שופטים ח':כ"ב) וכתוב עליו אחר כך וצ"ע. ולדידי מיפשט פשיטא לי שכתוב ויאמרו ואין כאן קרי וכתיב כלל וכן הוא בכל הספרים. עוד טעות אחר שבסוף המסרה נמנה וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות ואף זה פשוט שכתוב וקבל בלשון יחיד בלא וא"ו לבסוף כמו שכתוב החכם אבן עזרא וכמו שכתבתי שם וכן מצאתי בס' אחד מקלף ישן שכתיב בו מסרה זו בלא שני פסוקים הנזכרים ובהכי דיקא ניינא די"א מלין דאל"כ הוי להו י"ג:

פסוק י
וידבר. וידברו ק':
קטני. הקו"ף בקמץ. והטי"ת בקמץ חטוף מפני דגשות הנון רד"ק בפי' ומכלול. דף ר"י כמו ומחי קבלו (יחזקאל כ"ו:ט') וכן חברו דדד"ה ב' י':
ממתני. המ"ס בקמץ והוא חטוף:

פסוק יא
העמיס. במקצת דפוסים קדומים העי"ן בחטף סגול ובשא ספרים בשוא לבדו וכן חברו דדברי הימים שם:

פסוק יב
ויבו ירבעם וכל העם. ויבא ק' הכתיב בואו וקרי באלף:

פסוק טו
השילני. במקצת ספרים מדוייקים מלא יו"ד ובד"ה א' ט' אכתוב מזה בס"ד:

פסוק טז
ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל. סי' (שמואל ב כ:א') אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בן ישי. מלכים. ובדברי הימים ב' י' מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי. שמואל ואיש לאהליו ישראל. מלכים לאהליך ישראל. ד"ה איש לאהליך ישראל ובספר כ"י מודיק מצאתי שכל שלשת פסוקים אלה נמנו עם סימן י"ח מלין תקון סופרים ונראה שכן צריך להיות במסורת ריש ספר במדבר ובתילים סי' ק"ו ובמדרש ילמדנו פ' בשלח כמ"ש בזכריה ב' והיל"ל לאהליו לאלהיך אלא שכינה שכתוב וכן במדרש הביאו השמעוני בשמואל רמז ק"ו שמעון בן יוחאי אומר בשלשה דברים מאסו ישראל בימי רחבעם במלכות בית דוד ובמלכות שמים ובבית המקדש הה"ד אין לנו חלק בדוד זו מלכות שמים ולא נחלה בבן ישי זו מלכות בין דוד איש לאהליו ישראל ולא לב"ה אל תקרי לאהליו אלא לאלהיו אמר ר' שמעון בן מנסיא אין ישראל רואים סימן גאולה לעולם עד שיחזרו ויבקשו שלשתן הה"ד (הושע ג:ה') אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם זו מלכות שמים ואת דוד מלכם זו מלכות בית דוד ופחדו אל ה' ואל טובו זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמן ועיין באגדת שמואל פ' י"ג ובפירוש הושע לרש"י ורד"ק גירסא אחרת ובזוהר פרשת תרומה קע"ה ע' ב' תנינן לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקב"ה ובמלכותא דבית דוד דכתיב אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי איש לאהליו ישראל מאי איש לאהליו אתר דע"ה שריא בגוויהו היינו לאלהיו ע"כ. ועיין עוד בפ' אחרי מות דף ס"ט עמוד ב' וכלי יקר כאן וגם בשמולא א' ח' ובחיי פרשת וישב והארכתי עוד בביאור תקון סופרים בזכרי' ב' בפסוק כנוגע בבת עינו:

פסוק כא
ויבאו רחבעם. ויבא קרי:

פסוק כד
וישובו ללכת. במקצת ספרים וישבו:

פסוק לא
מקצות. הקו"ף רפה כמו שאכתוב בסי' י"ג:

פסוק לב
בחדש השמיני בחמשה עשר. בחמשה הבי"ת דגושה בכל הספרים וטעמא לא ידענא:

פסוק לג
מלבד. מלבו קרי ובאיכה רבתי פסוק ויחמוס כגן שכו שכח ה' בציון מועד ושבת אפשר שהקדוש ברוך הוא משכח מועדותיהם ושבתותיהם של ירבעם בן נבט שבדא להם הדא הוא דכתיב בחדש אשר בדא מלבו מלבד כתיב כד"א מלבד שבתות ה':

פרק יג

פסוק א
בא מיהודה. היו"ד נחה ובלא מאריך במ"ס:

פסוק ב
המקטרים. בכמה ספרים חסר יו"ד קדמאה:

פסוק ד
ויהי כשמע. ברוב הספרים הכ"ף רפה ובספר אחד כתיבת יד כתוב עליו לבן נפתלי דגש עד כאן. שמע מינה דלבן אשר רפה. ועיין מה שכתבתי בשופטים ז' ולקמן סי' י"ד:

פסוק ז
וסעדה. דעת רבינו יונה בספר הרקמה שהסמ"ך בחט"ף קמץ ובקמצות בו שלא בהקשה. ולשון רד"ק בשרשים הוא"ו במאריך והסמ"ך בחטף קמץ ובמכלול כתב שהוא צווי והראוי הפ"א בשוא. כמו העמק שאלה ים ודרום ירשה ובא הפ"א בחטף קמץ וכן כתב בפירוש הפסוק:

פסוק יב
אשר בא מיהודה. בספרים כ"י המ"ס בלא מאריך כדלעיל וכן חברו שבסמוך:

פסוק יז
כי דבר אלי וגו' לא תשוב ללכת. במקצת ספרים כ"י מצאתי כתוב ולא תשוב וכן מתורגם ולא תתוב אבל ברוב הספרים כתוב לא בלא וא"ז והראשון שבפרשה כתוב ולא תשוב בוא"ו וכן נמסר על השני לית קדמאה ולא תשוב. עוד יש להוכיח כן מכללי המסורת שפסוק ראשון הוא אחד מן פסוקים שכתוב בהם לא ולא ופסוק שני הוא מאותם שכתוב בהם לא ולא וסימנהון במסרא רבתא מערכת אות הלמ"ד:

פסוק כ
ויהי הם ישבים אל השלחן יהי דבר וגו'. במקצת ספרים יש כאן פיסקא באמצע פסוק:

פסוק כא
אשר בא מיהודה. היו"ד נחה בספרי' כ"י ככל חבריו שבפרשה:

פסוק לג
מקצות העם. הקו"ף רפה בספרים כ"י כמ"ש בסימן י"ב וכן הוא בקצת דפוסים:

פרק יד

פסוק ב
כי אתי. את ק':

פסוק ה
ויהי כבאה. בכ"ף וכן הביא בעל המסורת במערכת אות הכ"ף באלפא ביתא מן חד חד נסבין כ"ף ברישיה ולית דכוותהון ויש חילוק בספרים אם מלא וא"ו או חסר:

פסוק ו
ויהי כשמע. יש ספרים שהכ"ף בדגש ועיין לעיל בסימן י"ג:

פסוק יב
בבאה רגליך העירה. מקור בתוספת ה"א ומלרע ואם כן הה"א רפויה וכן הוא בספרים מדוייקים כ"י וגם במסורת נמנה עם מלין דלא מפקין ה"א בסוף תיבותא:

פסוק כא
ורחבעם בן שלמה וגו' ושבע עשרה שנה. בכמה ספרים השי"ן בשוא ופתח:

פסוק כב
ויקנאו אתו. קל הנו"ן אף על פי שהוא מהדגוש וכמוהו רבים:

פסוק כה
עלה שושק. שישק ק':

פרק טו

פסוק טו
וקדשו. וקדשי ק':

פסוק טז
בעשא מלך ישראל. בנוסחאות כ"י כולם העי"ן בשוא לבדו וכך הם במקצת דפוסים:

פסוק יח
בית מלך. המלך ק':

פסוק יט
ובינך. בדפוסים ראשונים וברוב ספרים כ"י מדוייקים בלא יו"ד אחר הנו"ן וכן כתב רש"י על פסוק ישפט ה' ביני ובינך שבמקרא חסר יו"ד בין הנו"ן והכ"ף וזה מלא וכו':

פסוק כ
ואת כל כנרות. בספרים כ"י מדוייקים הכ"ף במאריך והנון רפה ובשו"א לבד ומקצת ספרים בחטף פתח וכמוהו כנרות דיהושע סי' י"א וסימן י"ב כמ"ש שם והם שלשה על פי המסורת:

פסוק כא
ויחדל מבנות את הרמה. באיזה דפוסי' קדומים כתוב מבנות הרמה בלא מלת את ובטלים הם אצל רבים שכתוב בהם מלת את:

פסוק כז
גבתון. הבי"ת בדגש והתי"ו רפויה כחברו שבפסוק ואחרים שבספר זה:

פסוק כט
ויהי כמלכו. בכ"ף וחבירו שבסי' ט"ז בבי"ת על פי המסורת:

פסוק לא
בכעסו. העי"ן בשוא לבדו בספרים כ"י ודפוסים ישנים:

פרק טז

פסוק א
אל יהוא בן חנני. בס"א כ"י וגם באיזה דפוס הטעם בנון שניה וכן חברו שבפרשה אבל ברוב הספרים שניהם מלעיל שהטעם בנו"ן ראשונה. ועיין בריש נחמיה:
על בעשא לאמר. במקרא גדולה כתוב על זה למערבאי אל בעשא וזה טעות בודאי ואין כאן מקומו רק על פסוק אחר שבפרשה. וישמד זמרי וגו' אשר דבר אל בעשא וכן בנוסחא כ"י נמסר עליו למערבאי אל ולמדינחאי על. וכן כתב בבירור בחילופים שבין מערבאי למדינחאי. למערבאי וישמד זמרי וגו' אל בעשא. למדינחאי על בעשא. וידוע שאנו סומכים על קריאת מערבאי ומה שתרגם יונתן גם על השני דמליל על בעשא פירושי קא מפרש ובקצת ספרים נמסר גבי על בעשא. לית ורצה לומר לית דכתיב על בעשא רק זה:

פסוק ט
בית ארצא. לית מלרע וכתוב אל"ף בסוף:

פסוק יא
במלכו. בבית כמ"ש לעיל סימן ט"ו:
כשבתו. בכ"ף והם שנים במסורת וחברו כשבתו על כסא ממלכתו (דברים י"ז י"ח):

פסוק יב
וישמד זמרי וגו' אל בעשא. למעלה בראש הסימן:

פסוק כד
מאה שמר. בכל הספרים הטעם במ"ס וכן מסורת עליו בספרים כ"י לית ומלעיל ובמקרא גדולה כתוב עליו לית סגול ר"ל האל"ף וזה לשון לוית חן בשער ט' פרק ב' על מלת את ובמ"ס שמושית כלו צירי ומלרע מאב הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו וכן כלם בר מן א' צירי וסגול ומלעיל להסמכו למלה מלעית מאת שמר:

פסוק כו
ובחטאתיו. ובחטאתו קרי:

פסוק כז
ויתר דברי עמרי אשר עשה. בנביאים עם פירוש הרי"א כתוב עמרי וכל אשר עשה וטעות הוא:

פסוק לא
מלך צידונים. ברוב הספרים מדוייקים מלא יו"ד גם אחר צד"י וכן משמע ממסורת שופטים י"ח כמ"ש שם:

פסוק לד
יריחה. כתיב בה"א וקרי בוא"ו כמו אהלה והדומים לו:
ובשגיב. ובשגוב ק' בוא"ו שרוקה והכתיב ביו"ד:

פרק יז

פסוק ו
מביאים לו לחם. ברוב הספרים מלא דמלא ועיין מה שאמרתי לעיל סי' י':

פסוק ז
היה גשם. מלרע שלא כמנהג מכלול שקל פעל ולפי זה מה שנמסר במסרה גדולה ג' בטעם מלעיל צריך לומר מלרע:

פסוק ט
קום לך צרפתה. ברוב הספרים הפ"א בקמ"ץ וכן חברו שבסמוך ובמקצת מדוייקים כ"י ודפוס ישן בלא מאריך בצד"י ובמקצת ספרים במאריך ועיין מ"ש ביהושע ג':

פסוק יא
ותלך לקחת. הקו"ף בפתח באתנח:
לקחי נא לי. בכל ספרים כ"י הלמ"ד במאריך וכ"כ רד"ק בפי' ובמכלול דף י"ו וקריאתו בשוא נח:

פסוק יב
ועשיתיהו. במקצת ספרים חסר יו"ד תניינא:

פסוק יג
והוצאת לי. ברוב המדוייקים מלא וא"ו והתי"ו בלי ניקוד:

פסוק יד
לא תכלה. בקמץ ומשפטו בסגול:
תתן. תת קרי וכתב בעל כלי יקר בשם ספר הזוהר וזה לשונו עד יום תת ה' גשם. והש"י לא יתן הגשם עד תתן את הצרפתית שע"י הזכות ונתינת עוגה קטנה שתתני לי תהיי את הנותנת הגשם כי בהתעוררות התחתוני' יעורר הש"י רחמיו ע"כ. ועיין עוד שם רמז אחר מהמחבר הנזכר:

פסוק טו
הוא והיא. היא והוא קרי ונדרש בשיר השירים רבה בפסוק סמוכוני באשישות ובפרקי רבי אליעזר ריש פ' ל"ג ועיין כלי יקר ומסורת הברית הגדול סימן תתרל"ז:

פסוק יז
לא נותרה בו נשמה. במקף במקצת ספרים והבי"ת בדגש ברוב ספרים כ"י מדוייקים. ועיין מ"ש בכלל אתי מרחוק:

פרק יח

פסוק א
אראה. האל"ף בצירי וכן מסור עליו בנסחא כ"י לית אכן בהרבה ספרי' מצאתיו בסגול:

פסוק ה
מעיני. העי"ן בשו"א:
ולוא נכרית. מלא וא"ו ואל"ף על פי המסורת:

מהבהמה. כתב רד"ק מן בהמה כתיב וקרי מהבהמה עכ"ל. כן הוא במקצת ספרי הדפוס אבל בספרים כ"י שלפני וגם בדפוסים ישנים כתוב מהבהמה ואין כאן ק' וכתיב כלל:

פסוק ו

ויחלקו. הוא"ו במאריך בספרים כ"י:

פסוק יב

ימצאך. היו"ד במאריך בספרים כ"י:

פסוק כו

ויפסחו. הוא"ו במאריך ספרים כ"י:

אשר עשה. במסורת פרשת וילך בפסוק ואנכי הסתר אסתיר וגו' על כל הרעה אשר עשה ב' סבירין עשו. ויפסחו:

פסוק כז

ויהתל. זה לבדו בא על משפטו בדגש התי"ו והשאר רפים רד"ק:

פסוק לא

כמספר שבטי בני יעקב. כתוב במק"ג לית רפי וחד כמספר ע"כ. פי' רפי האמור כאן ר"ל הכ"ף בשוא ורפי המ"ס. האחר הכף בפתח ודגש המ"ס והוא כמספר אשר תעשו דפרשת שלח לך. ועיין בספר מסותר המסורת מאמר ג' שהבי' דומים רבים כאלו:

פסוק לד

ויצקו על העלה. היו"ד במאריך בין למ"ד שהוא עתיד והיו"ד איתנית והמאריך מורה על השרשית ובין למ"ד שהוא צווי והיו"ד שרשית בשקל משכו וקחו לכם. רד"ק בפי' ובמכלול דף קכ"ט ושרשים שרש יצק. ועיין מה שכתבתי בפרשת בא על משכו ובמאמר המאריך:

פסוק לו

בעלות המנחה. בבי"ת:

בישראל כן כתוב עשיתי. כתיב ביו"ד וק' בלא יו"ד:

פסוק מ

וירדם. במקצת ספרים ויורדם מלא וא"ו:

פסוק מב

ברכו. ברכיו ק':

פסוק מד
עלה אמר על אחאב. בנביאים עם פירוש הרי"א כתוב לאחאב ושבוש הוא:
ורד. כן כתיב ובספר אחד כתיבת יד כתוב ורד ואין לחוש עליו:

פרק יט

פסוק ד
וביא וישב תחת רתם אחת. אחד ק' בדל"ת והכתיב בתי"ו. אבל תחת רתם אחד שבסמוך כתיב וק' בלד"ת. וכן ראיתי בספרים מדוייקים וזולת זה שיבוש:

פסוק ו
ענת. בספר אחד כתיבת יד מלא וא"ו ובספרים מדוייקם בשלש נקודות והגימ"ל רפה:

פסוק טו
מדברה דמשק. עיין מה שכתבתי ביהושע י"ח:

פסוק יח
כל הברכים. אין בבי"ת מאריך:

פסוק כ
אשקה נא לאבי ולאמי. רבו החילופי' במלה זו רבינו יונה בספר הרקמה כתב שהוא בחטף קמץ תחת השי"ן כמו אפשעה בה (ישעיהו כ"ז:ד') וכן כתב האפודי בפרק ט"ז וגם רד"ק בספר מכלול דף כ"א מנאם עם דומים אחרים שעי"ן הפעל שלהם בחטף קמץ וכן כתב בפירוש במקרא במקצת ספרים מדוייקים השי"ן בחטף קמץ ובשרשים הוסיף שבמקצת ספרים בחטף פתח עד כאן. ומהספרים כתובי יד שבאו לידי יש מהם כדעת רד"ק במכלול ובפירוש וקצת מהן השי"ן בשוא לבדו ובכלם השי"ן דגושה והאל"ף בלא מאריך מה שאין כן בדפוסים אחרונים:

פסוק כא
ובכלי הבקר. הלמ"ד בחירק בכל ספרים המדוייקם והוא חד מן שבע מטעין דסבירין בצירי. עיין במסורת הגדול שורש כל:

פרק כ

פסוק ג
ויאמר לו כה אמר בן הדד. י"ב דסבירין ויאמרו ועיין מ"ש בסוף פרשת מטות:

פסוק י
ישפק. חסר וא"ו וכתוב בשין שמאלית ע"פ המסורת:

פסוק יח
למלחמה יצאו. בס"א כ"י למלחמה הלמ"ד בפתח ויש הערה ג"כ מילוף זה בדפוס ישן אבל בשאר ספרים בשו"א:

פסוק כ
וינסו ארם. במקרא גדולה נכתב בצדו וינס ארם בספרים מדוייקים וישנים ע"כ. ואומר אני כי אם זקנה יש כאן חכמה אין כאן:

פסוק כג
נחזק מהם. החי"ת בחטף סגול בספרים מדוייקים:

פסוק כה
תמנה לך. בספרים מדוייקים כ"י ודפוסים ישנים התי"ו במאריך:

פסוק כז
מלאו את הארץ. בספר אחד כ"י וס"א דפוס ישן המ"ס בקמ"ץ ולדעתם הוא פועל עבר מבנין פעל הדגוש והיתה ראויה הלמ"ד להדגש והוקלה וכ"כ רד"ק בפי' ובשרשים וטעו מדפיסי השרשים לעשותו קמוץ שכן במסורת מלאו כל ספר מלכים חירק:

פסוק כט
מאה אלף רגלי. בקצת מדוייקים כתובי יד ודפוסים ישנים המ"ס במאריך:

פסוק לא
וחבלים בראשנו. ברוב ספרים שלפני חסר יו"ד ומסורת שלהם ב' וחסר וחברודמו בראשנו (יהושע ב) וכן כתב ר' יונה. ויד ספרים וחבליה בראשינו מלא ביו"ד הרבים ומסורת שלהם ב' חד מלא וחד חסר. ורד"ק הביא שתי הסברות בפי' ובשרשים ומהפירוש נראה שתפס סברא ראשונה עיקר:

פסוק לג
וימהרו. וכן וישלחוה בנסחאות כתובי יד הוא"וין במאריך וגם בקצת דפוסים ישנים:

פסוק לח
ויעמד למלך אל הדרך. במקצת ספרים כ"י ודפוסים ראשונים כתוב על וכן תרגם יונתן:

פסוק מא
מעל. מעלי ק':

פסוק מג
סר וזעף. ב' בפתח על פי המסורת שלא כמנהג נחי העי"ן וחברו ויבא אחאב אל ביתו סר וזעף שבסמוך:

פרק כא

פסוק ח
ותשלח הספרים. ספרים ק':

פסוק י
ברכת אלהים ומלך. כל שמות האמורי' בנבות קודש (פשוט מוסכם) בסוף פ' שבועת העדות ופי' רש"י בנבות כתיב ברך נבות אלהים עד כאן. ונ"ל שה"ה ברכת אלהים וכן פסק הרמב"ם סוף פ"ו מהלכות יסודי התורה. ובמסכת סופרים כל השמות האמורים בנבות קודש חוץ מברך נבות אלהים ומלך והוא טעות ודאי:

פסוק כא
הנני מבי. מביא ק':

פסוק כט
לא אבי. אביא ק':

פרק כב

פסוק ו
ויקבץ מלך ישראל. חצי הספר בפסוקים:

פסוק ז
ונדרשה מאתו. חזינא תרתי נסחא כ"י דכתיב בהו מאתו ולקמן נמי גבי ויאמר מלך ישראל וגו' לדרש את ה' מאתו בנסחא חדא כתיב מאתו וברובא דנוסחא דיקי תרווייהו כתיבין מאתו בחולם וחסר וא"ו:

פסוק יא
צדקיה בן כנענה. העי"ן בחטף פתח:
עד כלתם. ברוב ספרים מדוייקים חסר וא"ו:

פסוק יג
יהי נא דברך. דברך קרי ובספרים כתובי יד אין בבי"ת מאריך:

פסוק טז
אשר לא תדבר. התי"ו רפויה בכל הספרים כ"י וכן חברו דדברי הימים ב' י"ח. ועיין מה שכתבתי בפרשת כי תצא על פסוק לא תתעב:

פסוק יז
נפצים אל ההרים. בספר אחד כ"י הפ"א בשלש הקדות ובכל שאר ספרים בחולם וכן כתב רד"ק בשרשים וכן במסורת ב' חד חסר וחד מלא והמלא הוא חברו דד"ה (ב' יח) שהוא מלא וא"ו ושניהם בחולם:

פסוק כד
אי זה עבר. ובד"ה ב' י"ח אומר איזה הדרך כאשר נאמר בנוסחא השנית וכן כתב רש"י ז"ל כאן הרי זה מקרא קצר:

פסוק ל
ואתה לבש בגדך. בנביאים עם פ' הרי"א כתוב לבש בחולם הבי"ת ויש גם כן הערה מחילוף זה בדפוס קדמון. אמנם בשאר ספרים בפתח וכן במסורת לבש ב' וחברו הוא של דברי הימים (שם) וגם הוא בפתח:

פסוק לד
הפך ידך. בדפוסים אחרונים כתוב ידיך ביו"ד וקרי בלא יו"ד וכן כתב רד"ק. אך בדפוסים ראשונים וספרים כתובי יד מדוייקים כתוב ידך בלא יו"ד ואין כאן ק' וכתיב כלל:

פסוק מג
לא סר ממנו. דסבירין ממנה וקריין ממנו מסורת ריש פ' צו. ועיין מ"ש בריש פרשת תרומה:

פסוק מד
ומקטרים. בספרים כ"י הוא"ו במאריך:

פסוק מט
יהושפט עשר. עשה ק':

נשברה. נשברו ק':